

**UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE**

TEZĂ DE DOCTORAT

**FRICA ÎN MEMORIA COLECTIVĂ ÎN ROMÂNIA
COMUNISTĂ (1948-1965)**

- REZUMAT -

**Coordonator științific,
Prof. univ. dr. DORU RADOSAV**

**Doctorand,
DINU GHERMAN**

**CLUJ-NAPOCA
2011**

Cuprins

Cap. I. Frica și regimul comunist în România. Elemente metodologice.....	5
1. Componenta de frică și teroare în psihologia colectivă.....	5
1.1. Frici manifeste: obiectuale și “non-obiectuale”	6
1.2. Frica <i>in absentia</i>	11
1.3. Frica individuală și colectivă.....	13
2. Elemente metodologice.....	17
2.1. Frica și întrebările cercetării.....	17
2.2. Frica în discursul istoriografic.....	18
2.3. Spre o metodologie a cercetării sentimentului fricii.....	28
2.3.1. Complexitatea semantică a fricii.....	28
2.3.2. Context semantic verbal și non-verbal în semantica istorică. Memoria semantică narativă a fricii.....	30
2.3.3. Frica între noțiunile de mentalitate și reprezentare.....	42
2.4. Metoda.....	45
3. Mărturia și mărturisirea fricii în spațiul concentraționar românesc în discursul memorialistic.....	47
4. Cadrul spațio-temporal.....	66
5. Violențe și violențe politice în secolul al XX-lea: de la caracterul ocazional al fricii la teroarea instituționalizată.....	69
Cap. II. Închisoarea, deportarea, anchetele ca zone de alimentare a fricii în psihologia colectivă.....	74
1. O incursiune în limbajul Țării comuniste a Fricii.....	74
1.1. Despre obiectivarea discursivă a reprezentărilor fricii.....	76
1.2. Apofatismul limbajului suferinței și limitele reprezentării.....	85
2. Ancheta, zona propedeutică a detenției.....	87
3. Închisoarea, cronotopul suferinței.....	100
3.1. Toposurile suferinței și metafora călătoriei ontologice. Reprezentarea cvasi-mitică: mașina neagră a Securității.....	100
3.2. Frici concrete. Fobii instrumentalizate.....	110

3.3. Reprezentările obiective ale fricii <i>in absentia</i> . Foamea și Frigul.....	114
3.4. Frica <i>in extremis</i> . Închisoarea Pitești (1949-1952) sau Marea Spaimă (studiu de caz).....	130
3.5. Frica la feminin. De la abuzul sexual la dificultatea mărturisirii.....	143
3.6. Curiozități ale fricii. Ambivalența durere plăcere.....	149
4. Deportarea. Frica de Siberia.....	150

Cap. III. Granițele terorii între spațiul concentraționar și “lumea liberă” în memoria colectivă.....	157
1. Granițele terorii în memoria colectivă.....	157
1.1. Omul ca obiect al penalității. Complexul delinventului.....	157
1.2. Teroarea de import. Agenții fricii.....	161
1.3. Arhitectura Gulagului românesc.....	174
1.3.1. Modelul sovietic. Toposul concentraționar de tip “container”. Inter-zona.....	174
1.3.2. Marginali și excluși politic. Modelul panoptic.....	190
1.4. “Biograficul” și “limitele” controlului social în acțiunile represive ale Securității.....	196
1.4.1. Biografii. Încercare de tipologizare.....	198
1.4.2. Etape ale utilizării “biograficului”.....	200
2. Pedepsa: inițieri și reprezentări.....	206
2.1. Contagiuni ale sentimentului fricii între zonele toposului “container”. Nivelul referențial și nivelul reprezentării.....	206
2.2. Consecințele temporale ale pedepsei.....	211
2.3. Pedepsirea <i>in absentia</i> în afara spațiului concentraționar.....	211
3. Avatarurile fricii în registrul oniric al mărturiilor de detenție.....	214
3.1. Viața în vis. Frica și manifestările sale în registrul oniric.....	214
3.2. Ocurențele onirice ale fricii în afara sistemului penitenciar.....	224
4. Remediile suferinței.....	226

4.1. Despre liniștire în detenție.....	226
4.2. Transfigurări de factură “laică”	229
4.3. Remediile credinței. Perspective religioase de transfigurare a fricii și suferinței. Christomorfoza: Nicolae Steinhardt (studiu de caz).....	232
4.4. Ceremonialuri simbolice ale Crăciunului și Paștelui.....	254
Cap. IV. Sentimentul de insecuritate al elitelor comuniste.....	259
1. Sentimentul de securitate și sentimentul de insecuritate. Aspecte teoretice și metodologice.....	259
2. Masele și elitele comuniste române în preajma anului 1956 (studiu de caz)	
2.1. Neliniști sociale și economice proiectate în discursul ideologic comunist.....	263
2.2. Receptarea revoluției maghiare din octombrie 1956: zvonuri, temeri, răzvrătiri. Reflectarea ideologică și propagandistică a evenimentelor.....	268
2.3. Elitele comuniste, între sentimentul de insecuritate și frica de Moscova.....	283
3. Componenta de frică și teroare diseminată de aparatul ideologic și de propagandă.....	290
3.1. Considerații privind cercetarea istorică asupra discursului propagandistic comunist.....	290
3.2. Propaganda politică.....	291
3.2.1. Discursul ideologic comunist și componenta de teroare în mentalul colectiv.....	291
3.2.2. Etape și agresiuni ideologice.....	297
3.2.2.1. 1948-1957.....	297
3.2.2.2. 1957-1960.....	304
3.2.2.3. 1960-1965.....	305
Concluzii.....	308
Bibliografie.....	315

Cuvinte cheie: frica, memorie colectivă, comunism, reprezentare, limbajul fricii, suferință, teroare, sentiment de securitate/insecuritate, violență politică, represiune, detenție, imaginar colectiv, memoria semantică narativă a fricii, toposul concentraționar container, zonă, ceneștezie retrospectivă, contagiune, biografic, excluși și marginali politici, discurs

Motto: *Dar Domnul Dumnezeu a chemat pe om, și i-a zis: “Unde ești?” El a răspuns: “Ți-am auzit glasul în grădină; și mi-a fost frică, pentru că eram gol, și m-am ascuns”.*

Geneza 3, 9-10

Lucrarea noastră își propune, în cadrul unui demers interdisciplinar de cercetare subsumat unei abordări din perspectiva semanticii și hermeneuticii istorice, să identifice, descrie și analizeze sentimentul fricii și suferinței în memoria colectivă în România comunistă (1948-1965) așa cum este făcut cunoscut de sursele memorialistice și documentare studiate.

Primul capitol al cercetării încearcă să configureze o metodologie proprie a cercetării sentimentului fricii prezent deopotrivă în psihismul colectiv și ca obiect de studiu științific în special în discursul istoriografic și memorialistic. Am expus componenta de frică și teroare prezentă în psihologia colectivă în perioada studiată din perspectiva unor tipologii ale sentimentului fricii, cum ar fi fricile obiectuale și “non-obiectuale” sau fricile *in absentia*, dar și din punctul de vedere al nivelelor metodologice de manifestare și configurare, precum palierul individual și cel colectiv, ori nivelul maselor și cel al elitelor comuniste. În analiza sentimentului fricii, un rol important este “jucat” de complexitatea semantică și discursivă a fricii, de manifestările ei verbale și non-verbale și de modul de obiectivare în discursul narativ. De asemenea, am identificat ca modalitate de a spune povestea fricii și suferinței foștilor deținuți politici prevalența

unei ordonări a discursului narativ din perspectiva memoriei semantice, și nu din aceea a memoriei episodice, cum este îndeobște apreciat. Am considerat necesară și situarea conceptuală a fricii, ca obiect de studiu al istoriei mentalităților, în sfera noțională a reprezentării, în detrimentul termenului consacrat de mentalitate colectivă, mai ales întrucât primul termen redă mai adecvat cadrele memoriei colective ale perioadei studiate, încadrabile conjuncturii braudeliene.

Am analizat modul în care au luat naștere mărturiile foștilor deținuți politici, cu specială atenție asupra contextului producerii procesului de mărturisire, surprinzând mai ales maniera de narativizare și focalizare a fricii în discursul memorialistic, în strânsă legătură cu “ieșirile” în spațiul public ale memoriei după căderea oficială a regimului comunist în 1989. De asemenea, am prezentat cadrele spațio-temporale ale intervalului studiat, punctând violențele și violențele politice care au instituționalizat și au “globalizat” teroarea și frica în secolul al XX-lea.

Capitolul al doilea expune zonele de alimentare a fricii în psihologia colectivă (închisoarea, deportarea, anchetele) prezentând și aspecte esențiale ale cercetării legate de limbajul fricii și de obiectivarea discursivă a reprezentărilor acestui sentiment.

Dacă în secolele premergătoare agentul principal al fricii era biserica, în secolul al XX-lea locul acesteia a fost luat de stat. După instaurarea regimului comunist în România, sentimentul fricii și suferința au constituit o permanență, un dat colectiv în existența cotidiană a întregii populații. Victimele detenției politice în special au încercat, la nivel fizic și psihic, să găsească un *modus vivendi* în ceea ce privește frica – un companion permanent al vieții concentraționare – sursele studiate dezvăluind o mare varietate a trăilor subiective (a sentimentului fricii, a reacțiilor la acesta, a modalităților de surmontare) dar și patternuri colective bine sedimentate.

Schematizarea în aceste patternuri semnalizează trecerea de la nivelul individual la nivelul colectiv în cadrele reprezentării. Limbajul fricii și agresivității (verbal și non-verbal) este unul – comun, însă ambivalent și plural, operând un teribil proces de contagiune mentală - înțeles și observat de toată lumea, perceput și utilizat de victime și

de agresori, aflați la polii sociali antagonici ai schemei “comunicative” dezvoltate de sentimentul fricii. Reprezentările (ca remanență) și transfigurările suferinței se formează atât la nivelul unei conștiințe logico-operaționale, accesibile tuturor, cât și la nivelul unei conștiințe morale, distinctă unora dintre mărturisitori.

Din punctul de vedere al “topografiei” reprezentărilor am identificat două paliere: cel referențial și cel discursiv, precum și un nivel distinct al aproprierii acestora de către lector ori cercetător. Deși există un perpetuu balans al reprezentării (și chiar o imposibilitate, în unele cazuri, de a opta) între memorie și imaginație, remarcăm pregnanța indiscutabilă a memoriei ca zonă de proveniență și obiectivare discursivă a reprezentărilor fricii – distingem mai ales prezența impresionantă a reprezentărilor obiective ale ipostazelor reificate ale suferinței cu privire la perioada studiată. Astfel, în reprezentările acestui sentiment din discursul memorialistic cu referire la Gulagul propriu-zis referința este masiv obiectuală și ancorată în real, fiind întreținută și de detaliile perceptuale și senzoriale (de multe ori sinestezice) care reflectă fricile obiectuale (în principal reprezentările obiective ale fricii, precum și a sentimentelor secundare asociate, care îl fac pe individ să se simtă umilit, descurajat, neajutorat, supus, vulnerabil, dezorientat etc.), iar în afara spațiului concentraționar remarcăm faptul că reprezentările fricii instituie o relație de reprezentare mai anevoios sesizabilă, putând reda deopotrivă frici obiectuale și “non-obiectuale”, fixate atât în realitate cât și în imaginație (referința este realizată fie cu un obiect real, fie cu unul absent).

Am considerat remarcabil și felul în care este spusă povestea fricii și suferinței. Deși formal există un principiu cronologic de ordonare a narațiunii, linia de inteligibilitate în ceea ce privește redarea sentimentului fricii este dată de memoria semantică, nu de cea cronologică. Am arătat faptul că memoria semantică structurează discursul în principal pe coordonate spațiale și cauzale (cadrele spațio-temporale ordonează spațiul, dar mai ales toposurile discursive, în strânsă legătură cu acțiunile cauzale dureroase), redând “fluxurile” conștiinței și fiind responsabilă de modul *cum* individul categorizează, conceptualizează, semnifică și își reprezintă (prin scheme

asociative) conținuturile semantice acumulate de memoria episodică. În acest sens, am identificat cu privire la maniera în care societatea comunistă în general și spațiul concentraționar în special se reflectă în mentalul colectiv o schemă reprezentativă matricială a toposului de tip container (cu cele două zone: “mare” și “mică”), metodologic acest model fiind tributar în special perspectivei “fenomenologice” deschisă de semanticienii cognitiști Mark Johnson și George Lakoff. Toposul de tip container stă în mare măsură la baza configurării la nivel de expresie sau conținut a altor reprezentări sau metafore încadrabile categoriei pericolului (avem în principal la bază sensul cognitivist), cum ar fi aceea a călătoriei ontologice în Țara comunistă a Fricii. Pe lângă reprezentarea matricială a containerului concentraționar, reprezentările obiective ale fricii sau metafora psihopompă a călătoriei în Gulag, am identificat și analizat în discurs reprezentări pe care le-am considerat mai importante pentru tema cercetării noastre cum ar fi cele ale fricilor *in absentia* (foamea și frigul), reprezentarea cvasi-mitică a mașinii negre a Securității, reprezentările apofatice, reprezentările onirice sau zvonurile, precum și reflectări ale acestora, mai ales la nivel de expresie, în registrul moral ori estetic. În ceea ce privește cealaltă fațetă a reprezentării, transfigurarea, aceasta aparține de regulă unui nivel autorepresentativ/autotransfigurativ profund individualizat (desigur, nu lipsește nici dimensiunea colectivă) și se “desfășoară” în principal pe coordonate “laice” și religioase. Astfel, am observat că, în contradicție cu discursul care redă reprezentările fricii, în momentul expunerii strategiilor de salvare sau a transfigurărilor fricii, discursul narativ se detensionează și redă dezinvolt un univers familiar, devenind un discurs al curajului, pe care mărturisitorul poate și vrea să îl *arate* în mod direct, imediat și nemediat de reprezentări. Caracterul direct al mărturisirii marchează ieșirea victimei de sub teroarea reprezentării; discursul se centrează nu pe redarea obiectelor fricii (a modului în care acestea sunt reprezentate), ci pe maniera în care mărturisitorul a reușit să își stăpânească și să își elibereze emoția, pe evocarea procesului de efuziune și a transfigurărilor fricii. Mult mai facilă pentru mărturisitori este adesea nu expunerea

directă a condiției umane măcinată de suferințe, ci aceea - în acest sens - indirectă, apofatică, a comunicării depășirii lor.

Procesul de mărturisire consistă în eliberarea prin reprezentări discursive a evenimentelor traumatice, a afectului și credințelor, a viziunii despre lume corespunzând temei suferinței și fricii - altfel spus, eliberarea în narațiune a “sinelui înfricoșat”. Narațiunea “activează” sinele din trecut, însă evocarea trece prin filtrele sinelui actual; focalizarea narativă a istoriei personale de viață se produce prin prisma necesității eliberării sau transpunerii în reprezentare a fricii, în strânsă legătură cu contextul social și politic al epocii în care se produce – de aici rezultă de altfel și o diferență notabilă dintre frica “trăită” și modul de expunere și reprezentare discursivă a sentimentului. Un exemplu deosebit de receptare a unei astfel de lucrări memorialistice în spațiul public post-comunist este mărturia lui Nicolae Steinhardt intitulată *Jurnalul fericirii*, care a cunoscut un extraordinar succes tocmai pentru că a reușit să expună genuin în spațiul public agresiunile și fricile experimentate de populație și să refacă discontinuitatea existențială provocată de anii comunismului prin expunerea unui parcurs individual excepțional.

Capitolul al treilea prezintă granițele fricii între cele două zone ale spațiului de tip container (zona “mică”, a spațiului concentraționar propriu-zis, și zona “mare”, aflată în afara zidurilor închisorii), care se dovedesc extrem de labile și pot fi cu ușurință transgresate. Închisoarea, deportarea și mai ales anchetele constituie zone de alimentare a fricii în psihologia colectivă și focare narrative ale acestui sentiment, cunoscute prin intermediul limbajului și a reprezentărilor fricii. Mai mult, reprezentările au întreținut permanent în mentalul colectiv al populației din afara Gulagului frica de pedeapsă, devenind la un moment dat un nivel referențial în sine, foarte util pentru regim întrucât reprezentarea a făcut prezentă puterea chiar și când aceasta nu era de fapt prezentă, traducând astfel omnipotența represivă a regimului comunist.

În cazul represiunii comuniste, paleta obiectelor determinante a fricilor s-a lărgit în mod considerabil, cuprinzând în special aspecte noi de natură socială și politică

întreținând permanent o sensibilitate crescută a populației la frică. În detenția politică, pe lângă tortură și multiple privațiuni ori frici *in absentia*, anchetatorii au operat inclusiv o instrumentalizare represivă a unor fobii din viața de zi cu zi, iar cruzimea debordantă a dus la trăirea *in extremis* a fricii, siluind conștiința la un nivel nemaiîntâlnit în experiența concentraționară românească și nu numai – în acest sens am amintit și analizat teribila Mare Spaimă trăită de deținuți la Pitești (1949-1952) sau Gherla în cadrul unui experiment intitulat reeducare, precum și aspecte legate de canibalism sau sinucidere. Am semnalat chiar perturbarea procesului anamnetic și a comportamentului discursiv în mărturiile despre reeducarea de tip Pitești, frica expunându-se ca ipostază auctorială și declanșând strategii sau tehnici discursive precum cenestezia retrospectivă, ori propunând spre alegere lectorului scenarii plurale ale realității.

Frica “la feminin” comportă un specific aparte, fiind legată în primul rând de amenințările, lipsurile și umilirile de natură sexuală. Deși mult mai puține ca număr decât cele ale populației concentraționate masculine, mărturiile feminine de detenție sunt caracterizate de pregnanța impresionantă a evocării perioadei detenției, fiind impregnate de detalii perceptuale extrem de vivide ale experiențelor concentraționate și de o mare franchețe a discursului narativ.

În interiorul nivelului maselor, al supușilor regimului comunist, am identificat două categorii socio-politice prin excelență ale fricii: exclușii și marginalii, aflate în strânsă legătură cu două ritualuri socio-politice omonime practicate de regimul comunist. Prin trimiterea în Gulag a dușmanilor politici, regimul comunist i-a “investit” pe aceștia cu statutul de excluși – fiind închiși *în afara societății*, iar după eliberare s-au confruntat cu condiția de marginali – fiind “exilați” *la marginea societății* (cele două categorii, nostrificate demersului nostru de cercetare, primesc un alt sens decât cel atribuit de A. Neculau și G. Ferreol în lucrarea citată, pornind de la o abordare foucaultiană). Marginalitatea foștilor deținuți politici a decurs ca o consecință a supraviețuirii supliciuului excluderii, sau ca un avatar al acestuia – individul trebuia să se miște într-un cadru strict delimitat (propriul lui “container” social), fiind supravegheat și controlat

permanent (doar locul excluderii a fost preluat de delimitarea precisă, nu și funcția, care s-a păstrat în mare parte). Cele două ritualuri socio-politice menționate, de excludere și de marginalizare, își găsesc corespondența în ceea ce Michel Foucault a prezentat drept modele de exercitare politică a puterii corespunzătoare unui vis politic al unei societăți pure, respectiv al unei societăți disciplinate. Primul se confruntă cu o amenințare obiectivă, din afară, care asediază liniștea puterii și se obiectivează prin practicarea unor ritualuri de excludere (exilare, închidere, separare) a “leproșilor”, iar al doilea printr-o meticuloasă tactică de cartografiere a “ciumașilor” (constând în delimitarea strictă a spațiului personal și social, ordine, control, supraveghere, disciplinare, modelare, supraspecializare a aparatului puterii). Aceste scheme, aplicate simultan puterii comuniste în perioada pe care o studiem (amenințarea este prezentă, necesitatea puterii de a o opri evidentă), relevă faptul că prima se identifică cu spațiul detenției urmărind încetarea comunicării simbolice atât între cele două dimensiuni polare ale toposului container (zona “mică” și zona “mare”), cât și temporal – între trecut și viitor; a doua schemă se referă mai degrabă la “lumea liberă”, spațiu atent delimitat și supravegheat, căruia i s-a impus un fel de autoreferențialitate: i s-a interzis orice altă comunicare decât cu el însuși.

Am arătat și insidioasa conturare a unui complex al delincventului, de factură politică, inoculat la scară largă atât populației concentraționare cât și celei “libere”. Un alt aspect legat de acest complex și de cele două categorii socio-politice amintite la nivelul maselor a fost și utilizarea “biograficului” ca resort represiv, prin activitățile de cunoaștere și “rectificare” de către Securitate a biografiilor personale ale “dușmanilor poporului” concretizate în special în dosarele de anchetă sau de urmărire informativă.

Deși a interesat doar în subsidiar cercetarea noastră, în măsura în care a servit reconstituirii experienței dureroase a victimelor, nivelul de analiză constituit de elitele comuniste ne-a captat atenția cu privire la surprinderea unor aspecte legate de sentimentul de insecuritate generat în relația cu masele și de frica de Moscova, care fac obiectul de analiză al capitolului al patrulea. Am surprins relația dintre elite și mase în preajma

anului 1956, când a avut loc revoluția maghiară, îndreptându-ne atenția asupra reflectării frământărilor maselor în discursul ideologic și propagandistic. În contextul revoluției maghiare am considerat deosebit de importantă analiza zvonurilor care au circulat în număr extrem de mare în spațiul public și care au eliberat mentalul colectiv de frică și agresivitate prin canalizarea acestora în spațiul public. Am privit zvonul în același timp ca pe o reprezentare și o transfigurare a sentimentului fricii, apărut în contextul obiectivării unor pericole colective, pe care le transmite și le relativizează, și în același timp ca o contrapondere la mediul ideologic și propagandistic. Autorul zvonului este exonerat de frica de pedeapsă, putându-și elibera relativ anonim temerile în spațiul public. Buletinele informative ale Partidului din această perioadă sunt adevărate crestomații de zvonuri, autoritățile trădând o stare de anxietate permanentă cu privire la starea de spirit a populației pe care o monitorizează prin “culegerea” și procesarea analitică a acestor reprezentări.

Aparatul ideologic și de propagandă al regimului comunist a constituit un mijloc represiv în sine, arătând că adevărata esență a ideologiei comuniste a fost violența. Aidoma și alături de organele de partid și securitate, aparatul propagandistic a avut misiunea de a reifica frica și de a o transforma într-o marfă livrată de regim supușilor săi. În același timp, pentru elitele comuniste – cei care aveau ca meserie fabricarea fricii, propaganda a servit drept suport motivațional, complementar legislației comuniste care a oferit suportul unei reprezentări a justiției și un cadru legal de desfășurare a activităților represive în conformitate cu convențiile ideologice ale vremii. De altfel, propaganda comunistă a utilizat în mod larg tehnici propagandistice care au folosit forța distructivă a sentimentului fricii, printre care am amintit fear appeal-ul (tehnica apelului la frică) sau tehnica albatrosului. Propaganda a reușit să inculce în diacronie un reflex de condiționare la patternuri originare în sentimentul fricii, făcându-l adeseori pe individ incapabil să disjunga între informații ca atare (știrile, de exemplu) și propagandă, ori dezvoltând chiar o necesitate constantă de a i se “servi” și de a “consuma” aceste patternuri informaționale, cu efecte vizibile în comportamentul social sau politic actual.

În concluzii am subliniat faptul că sentimentul fricii a fost inoculat în mentalul colectiv în durata lungă a istoriei printr-o contagiune inter-generațională, reușind să creeze grile mentale de semnificare a realității care alterează notabil și în prezent atât comportamentele umane cât și funcționarea în genere a societății, chiar dacă amenințarea regimului comunist nu mai există în mod real. Limbajul și reprezentările fricii se manifestă, în forme mult mai greu detectabile, prin intermediul unei memorii procedurale, care a instituit diverse condiționalități mentale și sociale perfect funcționale până în zilele noastre.

În orice caz, problemele identitare personale și colective ale prezentului își găsesc rădăcinile, dar și vindecarea în tenebrele terifiante ale Țării comuniste a Fricii. După cum am semnalat, alături de alți autori, un prim pas înspre depășirea problemelor generate în mentalul colectiv și în funcționarea “corpului” social este identificarea și acceptarea fricilor care au alterat identitatea națiunii pe toate palierele și în toate componentele sale. Apoi, acest proces de recuperare și de “însănătoșire” identitară trebuie să pornească în mod necesar de la valorificarea sentimentului fricii și suferinței ca experiență constructivă în memoria colectivă, capabilă să ducă la o reînnoire socială și astfel, implicit să prevină derapajele totalitare ale puterii. Din nefericire, teribila hibridizare a fricii și terorii comuniste a dus la punerea în imposibilitatea de a identifica (și de a expune în piața publică) încă la nivelul operațional al conștiinței aceste remanente ale sentimentului fricii și astfel de a discerne în mod onest – chestiune primordială de altfel - între cei doi poli ai fricii (în special între agenții și pacienții sentimentului), plasând individul zilelor noastre într-un context extrinsec vitalei problematice a reînnoirii societății. Înainte chiar de a face apelul vital și de netăgăduit la conceptele și “grilele” morale, am considerat ca prim pas, derulat în cadrele unei “fenomenologii” operaționale, identificarea reprezentărilor fricii, a conceptelor operaționale și a imaginilor, ca o condiție *sine qua non*, cum ar spune Nicolae Steinhardt, a trecerii colective la *awareness* în ceea ce privește regimul comunist și insidioasa lui imixtiune în dificultățile prezentului.

Bibliografie

I. Surse

1. Arhive

Open Society Archives (O.S.A.), Budapesta, disponibilă online:

http://www.osaarchivum.org/index.php?option=com_content&view=article&id=182&Itemid=141&lang=en

- 1956 Digital Archive <http://www.osaarchivum.org/digitalarchive/>

- Hoover Institution Archives - Audience Opinion Surveys by RFE/RL

<http://www.osaarchivum.org/digitalarchive/hoover/index.html>

- National Security Archive Collection

<http://www.osaarchivum.org/digitalarchive/nsa/index.html>

- RFE/RL Collection - Background Reports

http://www.osaarchivum.org/digitalarchive/rferl_br/

Arhiva Institutului de Istorie Orală al Universității Babeș-Bolyai (A.I.I.O.), Cluj-Napoca, cotele 1001-1002.

2. Lucrări memorialistice

A. În volum

Anastasis, Petre Grigore C., “<<Evadare>> din marea temniță comunistă România”, Metafora, 2005.

Anastasis, Petre Grigore C., *Înfruntarea. Reeducările de la Gherla*, Ramida, București, 1997.

Andreica, Gheorghe, *Cu ghiozdanul la închisoare. Adio, pușcărie din Sighetu-Marmației*, Constanța, 2003.

Andreica, Gheorghe, *De la Cluj la Satu-Mare*, Printeuro, Ploiești, 2001.

Andreica, Gheorghe, *Lumini care nu se sting*, Printeuro, Ploiești, 2000.

Andreica, Gheorghe, *Mărturii... Mărturii... din iadul temnițelor comuniste*, Editura 2000, București, 2000.

Andreica, Gheorghe, *Mult dorita libertate*, Printeuro, Ploiești, 2001.

Andreica, Gheorghe, *Omul din groapă. Povestiri din perioada cruntei terori comuniste 1948-1964*, Printeuro, Ploiești, 2000.

Andreica, Gheorghe, *Târșorul Nou. Închisoarea minorilor 1948-1950*, Printeuro, Ploiești, 2000.

Andreica, Gheorghe, *Urmărirea*, Printeuro, Ploiești, 2001.

Andronescu, Demostene, *Reeducarea de la Aiud*, Christiana, București, 2009.

Antohe, Ion, *Răstigniri în România după Ialta*, Albatros, București, 1995.

Badea Constantinescu, Alexandru, *Labirintul terorii*, vol. I-II, Sim Art, Craiova, 2006.

Baghiu, Aurel, *Printre gratii*, vol. I, Zalmoxis, Cluj-Napoca, 1995; vol. II, Napoca Star, Cluj, 2003.

Baicu, Petre, *Povestiri din închisori și lagăre*, Biblioteca revistei Familia, Oradea, 1995.

Balș, Dina, *Drumuri pustiite*, Cartea Românească, București, 1993.

Bălan, Deliu Iulian, *Frate de cruce sau K-1942*, Aletheia, Bistrița, 2002.

Bănuș, Max, *Cei care m-au ucis*, Tinerama, București, 1991.

Băgu, Gheorghe, *Mărturisiri din întuneric*, Editura Tehnică, București, 1993.

Beldeanu, Oliviu, *Memorial anticomunist din închisoare*, Jurnalul Literar, București, 1999.

Bejan, Dimitrie, *Oranki. Amintiri din captivitate*, Mănăstirea Sf. Arh. Mihail și Gavriil, Petru Vodă, 2005.

Bergel, Hans, *Dans în lanțuri*, roman, Arania, Brașov, 1994.

Betea, Lavinia, *Am făcut Jilava în pantofi de vară. Convorbiri cu Ioana Berindei*, Compania, București, 2006.

Bordeianu, Dumitru Gh., *Mărturisiri din mlaștina disperării (Cele văzute, trăite și suferite la Pitești și Gherla)*, vol. I. Pitești, vol. II. Gherla, Gama, București, 1995.

Boșca-Mălin, Emil, *Telepatie și hipnoză în închisorile comuniste*, Glasul Bucovinei, Iași, 1995.

Brașoveanu, Bucur, *Bătrâni fără tinerețe*, Biblioteca Petre Țuța, Constanța, 2002.

Budișteanu, Radu, *În secolul luminilor stinse*, Editura Carpații, Madrid, 1986.

Buracu, Mihai, *Tăblițele de săpun de la Itșep-ip*, Editura MJM, Craiova, 2003.

- Călinescu, Nicolae, *Preambul pentru camera de tortură*, Marineasa, Timișoara, 1994.
- Cârdei, Vasile S., *Visuri și temnițe. Memorii*, Biblioteca Miorița, Câmpulung Moldovenesc, 2006.
- Cârja, Ion, *Canalul morții*, Cartea Românească, București, 1993.
- Cenușă, Mărioara, "Începutul amarului (Epopoea lui Constantin Cenușă și a soției sale Mărioara, scrisă de cea din urmă)", în Mihai Rădulescu, *La capătul iadului. Mărturii și documente*, Vremea XXI, București, 2005, pp. 116-167.
- Cernicova-Dincă, Tatiana, *Anno Domini 1951 (Bărăgan. Copilărie exilată)*, Mirton, Timișoara, 2003.
- Cesianu, Constantin, *Salvat din infern*, Humanitas, București, 1992.
- Cherecheș, Alexandru, *Șaizeci de ani de experiență cu Dumnezeu*, Editura Agapia, Fullerton, 2000.
- Chioreanu, Nistor, *Morminte vii*, Institutul European, Iași, 1992.
- Ciuceanu, Radu, *Intrarea în tunel*, Meridiane, București, 1991.
- Ciuceanu, Radu, *Potcoava fără noroc*, Meridiane, București, 1994.
- Constante, Lena, *Evadarea imposibilă. Penitenciarul politic de femei Miercurea Ciuc 1957-1961*, Florile Dalbe, București, 1996.
- Constante, Lena, *Evadarea tăcută. 3000 de zile singură în închisorile din România*, Humanitas, București, 1992.
- Corbeanu, Nicolae, *Amintirile unui laș*, Albatros, București, 1998.
- Corneliu Coposu, *Confesiuni. Dialoguri cu Doina Alexandru*, Anastasia, București, 1996.
- Corpas, Iosif, *Secvențe din fostele închisori politice*, Humanitas, București, 2003.
- Crainic, Nichifor, *Pribeag în țara mea. Mărturii din închisoare. Memoriu Răspuns la actul meu de acuzare. Memorii (II)*, Muzeul Literaturii Române Orfeu, București.
- Crăciunaș, Silviu, *Urme pierdute*, Enciclopedică, București, 2003.
- Crișan, Andrei, *Destine paralele. Ecouri din detenția comunistă*, Risoprint, Cluj-Napoca, 2002.
- Derdena, Mihai Stere, *Mărturisirea unui neînvins*, Editura Fundației Culturale Aromâne Dimândarea Părintească, București, 1998.
- Diaconescu, Ion, *Temnița. Destinul generației noastre*, Nemira, București, 1998.
- Dumitrescu, Grigore, "Demascarea", Jon Dumitru-Verlag&Mediana Edit, München-București, 1996.
- Dunca, Nelu, Mărturie în Gheorghe Andreica, *Lumini care nu se sting*, Printeuro, Ploiești, 2000, pp. 134-207.
- Frank, Anne, *The Diary of a Young Girl*, Bantam Books, New York, 1993.
- Fuga, Dumitru, *Povestea vieții mele. O poveste adevărată*, Eurostampa, Timișoara, 2002.
- Gavrilă-Ogoranu, Ion, *Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc. Rezistența anticomunistă în Munții Făgărașului*, Marineasa, Timișoara, vol. I-III, 1993-1999; vol. IV, Mesagerul de Făgăraș, 2004.
- Gellerd, Judit, *Prisoner of Liberte. The Sory of a Transylvanian Martyr*, Uniquet, Chico, CA, 2003.
- Georgescu, Adriana, *La început a fost sfârșitul*, Fundația Culturală Memoria, București, 1999.
- Gheorghită, Viorel, *Et ego Sărata Pitești-Gherla-Aiud*, Marineasa, Timișoara, 1994.
- Giurescu, Constantin C., *Cinci ani și două luni în penitenciarul din Sighet (7 mai 1950-5 iulie 1955)*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1994.
- Goma, Paul, *Culorile curcubeului '77 (Cutremurul oamenilor)*, Humanitas, București, 1990.
- Goma, Paul, *Gherla*, Humanitas, București, 1990.
- Goma, Paul, *Patimile după Pitești*, Cartea Românească, București, 1990.
- Goma, Paul, *Ostinato*, Univers, București, 1991.
- Gulan, Aurelian, *Mărturii din Iadul Roșu (De la Vorkuta la Gherla)*, Petrion, București, 1995.
- Hossu, I., *Credința noastră este viața noastră. Memoriile cardinalului Iuliu Hossu*, Viața Creștină, Cluj, 2003.
- Iacob, Pintilie, *Vremuri de băjenie și surghiun*, Dacia, Cluj-Napoca, 2001.
- Ianolide, Ioan, *Întoarcerea la Hristos, document pentru o lume nouă*, Christiana, București, 2006.
- Ioanid, Ion, *Închisoarea noastră cea de toate zilele*, vol. I 1949, 1952-1954, Humanitas, București, 1999.
- Istrati, Panait, *Spovedania unui învins*, Dacia, Cluj-Napoca, 1990.
- Ivan, Sabin, *Pe urmele adevărului*, Ex Ponto, Constanța, 1996.
- Jela, Doina, *Drumul Damascului: spovedania unui fost torționar*, Humanitas, București, 1999.
- Jurju, Cornel, Budeancă, Cosmin, "Suferința nu se dă la frați..." Mărturia Lucreției Jurj despre rezistența anticomunistă din Apuseni (1948-1958), Dacia, Cluj-Napoca, 2002.
- Kirschen, Leonard, *Deținut al Justiției Roșii*, Editura Enciclopedică, București, 2002.
- Laghiu, Gheorghe, *Aiud – am fost martor*, Eksperimental Forlag, Aarhus, Cluj-Napoca, 1999.
- Lungu, Ioan T., *Gherla. Ușa iadului*, Excelsior, Timișoara, 1996.
- Maghear, Victor, *Drumul robilor*, vol. I., Cornelius, Cluj-Napoca, 2006.
- Maier, Alexandru, *Am fost medic la Gherla. Dreptul la adevăr*, Mentor, Târgu Mureș, 1998.
- Man, Ioan Alexandru, Mărturie în Gh. Andreica, *Lumini care nu se sting*, Printeuro, Ploiești, 2000, pp. 44-54.

- Marin, Ana-Maria, *Poveste de dincolo (Amintiri din țara cotropită)*, Ex Ponto, Constanța, 2002.
- Marin, Ana-Maria, *Prin poarta cea strâmtă*, Gordian, Timișoara, 1993.
- Marinescu, Aurel Sergiu, *Prizonier în propria țară*, vol. I-III, Du Style, București, 1996-1997.
- Marinică, Nicolae, *Jurnalul unui bandit din închisorile comuniste*, Ramida, București, 1996.
- Mateiaș, Virgil, *Anii de groază din România comunistă*, Madrid, 1991.
- Mazilu, Gheorghe, *În ghearele Securității*, București, 2004.
- Mărgineanu, Nicolae, *Amfiteatre și închisori*, Dacia, Cluj-Napoca, 1991.
- Merișca, Costin, *Tărâmul Gheenei*, Porto-Franco, Galați, 1993.
- Merișca, Costin, *Tragedia Pitești*, Institutul European, Iași, 1997.
- Mihadaș, Teohar, *Pe muntele Ebal*, Clvsivm, Cluj-Napoca, 1990.
- Mihalcea, Al., *Jurnal de ocnă*, Albatros, București, 1994.
- Muller, Herta, *Regele se-nclină și ucide*, Polirom, Iași, 2005.
- Muntean, Ioan, *La pas, prin "reeducările" de la Pitești, Gherla și Aiud*, Majadahonda, București, 1997.
- Neamțu, Augustin, *Viața după gratii și obloane*, Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2006.
- Neamțu, Traian Mihai, *De ce, Doamne? Mărturiile unui deținut politic*, Dacia, Cluj-Napoca, 1995.
- Nicodim, Dumitru, *Poarta Albă*, Humanitas, București, 2003.
- Noica, Constantin, *Rugați-vă pentru fratele Alexandru*, Humanitas, București, 1990.
- Oancea, Zosim, *Datoria de a mărturisi. Închisorile unui preot ortodox*, Harisma, București, 1995.
- Obreja, Aurel, "Mărturia lui Aurel Obreja privitoare la închisoarea Jilava" în Gheorghe Andreica, *Mărturii... Mărturii... din iadul temnițelor comuniste*, Editura 2000, București, 2000, pp. 8-32.
- Orlea, Oana, *Cantacuzino, ia-ți boarfele și mișcă!*, Compania, București, 2008.
- Pandrea, Petre, *Memoriile mandarinului valah*, Albatros, București, 2001.
- Pandrea, Petre, *Reeducarea de la Aiud*, Vremea, București, 2000.
- Pantazi, Ion, *Am trecut prin iad*, vol. I, Dacia, Cluj-Napoca, 2003.
- Paven, Justin Ștefan, *Dumnezeul meu, de ce m-ai părăsit? Reeducări - Camera 4 Spital Pitești*, Ramida, Majadahonda, București, 1996.
- Pavlovici, Florin Constantin, *Tortura pe înțelesul tuturor*, Cartier, Chișinău, 2001.
- Păun, Nicu, *Muntele suferinței*, Institutul European, Iași, 1997.
- Petrișor, Marcel, *Fortul 13 Jilava. Convorbiri din detenție. Memorii I*, Meridiane, București, 1991.
- Petrișor, Marcel, *Secretul Fortului 13. Reeducări și execuții. Memorii II*, Timpul, Iași, 1994.
- Petrișor, Marcel, *La capăt de drum*, Institutul European, Iași, 1997.
- Pfeiffer Cunesu, Olga, *O călătorie gratuită. Români în Gulagul sovietic*, Vremea, București, 2003.
- Pica, Victor Ioan, *Libertatea are chipul lui Dumnezeu*, Arhipelag, 1993.
- Plapșa, Lucian, *Soarele de la Nord. Memorii (I)*, Helicon, Timișoara, 1996.
- Ploscaru, Ioan, *Lanțuri și teroare*, Signata, Timișoara, 1993.
- Pop, Iosif, *Credință și apostolat. Memorii*, Fundația Culturală "Vasile Netea", Târgu Mureș, 2004.
- Popa, Neculai, *Coborârea în iad. Amintiri din închisorile României comuniste*, Vremea, București, 1999.
- Popescu-Vorkuta, Nicu, *Un legionar dincolo de cercul polar*, Gordian, Timișoara, 1994.
- Povestea Elisabetei Rizea din Nucșoara. Mărturia lui Cornel Drăgoi*, Humanitas, București, 1993.
- Rădulescu, Mihai, *Casa lacrimilor neplânse. Martor al acuzării în procesul "reeducatorilor"*, Ramida, București, 1993.
- Rădulescu, Mihai, *Istoria literaturii române de detenție. Memorialistica reeducărilor*, vol. I.; *Mărturisirea colaborării*, vol. II, Ramida, București, 1998.
- Rădulescu, Mihai, *La capătul iadului. Mărturii și documente*, Vremea XXI, București, 2005.
- Rădulescu, Mihai, *Rugul Aprins. Duhovnicii ortodoxiei, sub lespezi, în gherlele comuniste*, Ramida, București, 1993.
- Rădulescu, Mihai, *Sânge pe râul Doamnei. Până când atâta suferință?*, Ramida, București, 1992.
- Samuelli, Annie, *Gratiile despărțitoare*, Fundația Culturală Memoria, București, 2001.
- Sari, Achile, *Pohod na Sibir! Speranța care a surpat "porțile iadului"*, Venus, București, 1994.
- Siupiur, Elena, *Siberia dus-întors, 73 de ruble*, Anima, București, 1991.
- Spijavca, Elena, *Munci și zile în Bărăgan*, Fundația Academia Civică, București, 2004.
- State, Aurel, *Drumul crucii*, Litera, București, 1993.
- Steinhardt, Nicolae, *Jurnalul fericirii*, Dacia, Cluj – Napoca, 2002.
- Suciu, Aurel, "Noaptea <<Invierii>> în lagărul Peninsula 1954", în Gheorghe Andreica, *Lumini care nu se sting*, Printeuro, Ploiești, 2000, pp. 54-57.
- Suciu Buki, Ioan, *De la liniște la cântec și alte povestiri*, Editura Ionescu, Caransebeș, 2000.

- Șerbulescu, Andrei, *Monarhia de drept dialectic. A doua versiune a memoriilor lui Belu Zilber*, Humanitas, București, 1991.
- Timaru, Mihai, *Amintiri de la Gherla*, Editura de Vest, Timișoara, 1993.
- Timaru, Mihai, *Memorial din cotul Carpaților...*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2005.
- Tomaziu, George, *Jurnalul unui figurant, 1939-1964*, Univers, București, 1995.
- Ulrich, Ernest, *Din cartea vieții mele. Am fost deportat în U.R.S.S.*, Editura Fundației Culturale Ion D. Sîrbu, Petroșani, 2005.
- Valery-Grossu, Nicole, *Binecuvântată fii, închisoare... O fostă deținută politică din România vorbește*, Univers, București, 1997.
- Vișa, Augustin, *Din închisorile fasciste în cele comuniste din URSS și România*, Institutul pentru Analiză și Strategie Politică Iuliu Maniu, 1997.
- Vișovan, Aurel, *Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M'ai părăsit? (Reeducarea de la închisoarea Pitești)*, vol. I, Napoca Star, Cluj, 1999; vol II, Printeuro, Ploiești, 2000.
- Weiss, Wilhelm, *Lacrimile pământului*, Marineasa, Timișoara.
- Wurmbrand, Richard, *100 de meditații din închisoare*, Stephanus, București, 2000.
- Wurmbrand, Richard, *Cu Dumnezeu în subterană*, Stephanus, București, 2001.
- Wurmbrand, Richard, *Dacă zidurile ar putea vorbi*, Stephanus, București, 1995.
- Wurmbrand, Richard, *De la suferință la biruință*, Stephanus, București, 2001.
- Wurmbrand, Richard, *Predici în celula singuratică*, Stephanus, București, 1994.
- Wurmbrand, Richard, *Strigătul Bisericii prigonite*, Stephanus, București, 1994.
- Wurmbrand, Sabina, *Noblețea suferinței*, Stephanus, București, 1992.

B. În periodice

- Ambrus, Bela, "Ceasurile lui Baghiu. Povestea ceasului de os", în *Transilvania Jurnal*, An I., nr. 63, 6 iulie 1998, p. 15.
- Bentoiu, Pascal, Pop-Bentoiu, Marta, "Un episod din viața unei familii", în *Analele Sighet 6. Anul 1948 – instituționalizarea comunismului*, Fundația Academia Civică, București, 1998, pp. 756-770.
- Ghițescu, Micaela, "Inculcarea cultului personalității lui Stalin printre tineri", în *Analele Sighet 7. Anii 1949-1953: mecanismele terorii*, Fundația Academia Civică, București, 1999, pp. 55-59.
- Horescu-Blănaru, Corneliu, "Am fost primii în garniturile de tren ale deportărilor din Banat", în *Analele Sighet 7. Anii 1949-1953: mecanismele terorii*, Fundația Academia Civică, București, 1999, pp. 749-753.
- Ioniță, Nicu, "Teroarea – psihofiziologie și psihopatologie", în *Analele Sighet 7. Anii 1949-1953: mecanismele terorii*, Fundația Academia Civică, București, 1999, pp. 25-29.
- Langa, Tertulian, "Trăind și supraviețuind sub ateismul comunist", în *Memoria*, 50 (1/2005), pp. 70-76.
- Marian, Maria, "Noi îi spuneam Babu", în *Memoria* 58-59, Nr. 1-2/2007, pp. 137-141.
- Netejoru, Gheorghe, "Zece ani în lagărele comuniste", în *Analele Sighet 2. Instaurarea comunismului - între rezistență și represiune*, Fundația Academia Civică, București, 1995, pp. 392-397.
- Niculescu, Florin, "Festivalul Mondial al Tineretului, București, 1953", în *Analele Sighet 7. Anii 1949-1953: mecanismele terorii*, Fundația Academia Civică, București, 1999, pp. 87-91.
- Opriș, Gheorghe, "Memorii", în *Memoria*, nr. 58-59 (1-2/2007), pp. 91-106.
- Pop, Valer, Nicoară, Alexandra, "Tragedia unei familii, victimă a deportării și domiciliului obligatoriu", în *Analele Sighet 2. Instaurarea comunismului - între rezistență și represiune*, Fundația Academia Civică, București, 1995, pp. 411-415.
- Popescu, Iosif Toma, "Teroarea comunistă în câteva episoade", în *Analele Sighet 7. Anii 1949-1953: mecanismele terorii*, Fundația Academia Civică, București, 1999, pp. 198-208.
- Roșeanu, Radu, "Locuri de detenție (fragment)", în *Analele Sighet 7. Anii 1949-1953: mecanismele terorii*, Fundația Academia Civică, București, 1999, pp. 506-520.
- Schafhutl, Jean, "Krasnodon – lagărul 1210", în *Analele Sighet 2. Instaurarea comunismului - între rezistență și represiune*, Fundația Academia Civică, București, 1995, pp. 421-425.
- Ștefan, Ion, "Închisoarea de afară", în *Memoria*, 58-59 (1-2/2007), pp. 107-124.
- Vulcănescu, Măriuca, "Anul 1948 desprins din <<Jurnalul Mărgăritei Vulcănescu>>", în *Analele Sighet 6. Anul 1948 – instituționalizarea comunismului*, Fundația Academia Civică, București, 1998, pp. 771-775.

C. Mărturii disponibile electronic

- Balotă, Nicolae, *În subpământa din Pitești* (Fragment din *Abisul luminat*, lucrare închinată detenției în închisorile comuniste), consultat online:
http://www.memoria.ro/?location=view_article&from_name=Interviuri+din+presa,+carti,+colectii+personale&from=bG9jYXRpb249YXJ0aWNsZXM%3D&cid=117&id=948, 10.01.2011.
- Caraza, Grigore, *Aiud însângerat*, Vremea XXI, București, 2004, consultat online:
<http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/gcaraza/aiud/default.asp.htm>, 7.01.2011.
- Dumitrescu, Paul, născut 1925, intervievat de Cristina Rhea, București, 2003, consultat online:
http://www.memoria.ro/?location=view_article&id=1631, 7.01.2011.
- Ionițoiu, Cicerone, *Morminte fără cruce. Contribuții la cronica rezistenței românești împotriva dictaturii*, Vol. II, Ed. Coresi, Freiburg, 1983, consultat online:
<http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/ioanitoiu/morminte2/default.asp.htm>, 10.01.2011.
- Măgirescu, Eugen, *Moara dracilor. Amintiri din Închisoarea de la Pitești*, Fronde, Alba Iulia-Paris, 1994, consultat online:
http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/pitesti/diversi_autori/emagirescu_moara.htm, 10.01.2011.
- Nandriș-Cudla, Anița, *20 de ani în Siberia. Destin bucovinean*, Humanitas, București, 1991, consultat online:
<http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/basarabia/nandris/siberia/default.asp.htm>, 7.01.2011.
- Oțel, Aspazia, *Strigat-am către tine, Doamne...*, Fundația Buna Vestire, București, 2000, consultat online:
http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mart45_64/aotel/strigat/default.asp.htm, 7.01.2011.
- Radina, Remus, *Testamentul din morgă*, consultat online:
<http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/radina/testmorga/default.asp.htm>, 7.01.2011.

3. Colecții de documente

1956. *Explozia. Percepții române, iugoslave și sovietice asupra evenimentelor din Polonia și Ungaria*, Univers Enciclopedic, București, 1996.
- Buzatu, Gheorghe (coord.), *Agresiunea comunismului în România. Documente din arhivele secrete 1944-1989*, vol. I-II, Paideia, București, 1998.
- Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, *Arhivele Securității I*, Pro Historia, București, 2002.
- Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, *Intellectualii români în arhivele comunismului*, Dan Cătănuș (coord.), Nemira & Co, București, 2006.
- Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, *Nicu Steinhardt în dosarele Securității 1959-1989*, selecția documentelor Clara Cosmineanu și Silviu B. Moldovan, Nemira, București, 2005.
- Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, *„Partiturile” Securității. Directive, ordine, instrucțiuni (1947-1987)*, documente editate de Cristina Anisescu, Silviu B. Moldovan și Mirela Matiu, Nemira, București, 2007.
- Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, *Trupele de Securitate (1949-1989)*, documente selectate și editate de Florica Dobre, Florian Banu, Camelia Duică, Silviu B. Moldovan, Liviu Țăranu, Nemira, București, 2004.
- Pătrășcanu, Lucrețiu, *Scrieri, articole, cuvântări 1944-1947*, Editura Politică, București, 1983.
- Pelerin de credință și speranță. Discursurile și predicile din timpul vizitei Sfântului Părinte Ioan Paul II în România, București, 7-9 mai 1999*, Viața Creștină, Cluj-Napoca, 1999.

4. Dicționare

- Dicționarul limbii române literare contemporane*, volumul al IV-lea S-Z, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1957.

Enciclopedia Română, publicată din însărcinarea și sub auspiciile Asociațiunii pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român de Dr. C. Diaconovich, Editura și tiparul lui W. Krafft., Sibiu, tomul I 1898, tomul II 1900, tomul III 1904.

5. Mărturii orale

Domocoș, Ștefan, Oradea, 77 de ani, interviu realizat de Dinu Gherman la Oradea în 2007 - Arhiva Institutului de Istorie Orală din Cluj, cota nr. 1001.

Haiduc, Iosif (Sică), Oradea, 78 de ani, interviu realizat de Dinu Gherman la Oradea în 2007 – A.I.I.O. Cluj, cota nr. 1002.

II. Listă de periodice

“Analele Sighet”, 1-10.

“Anuarul Institutului de Istorie Orală”, I-XII.

“Arhivele Totalitarismului”, 1993-2010.

“Dosarele istoriei”, 1996-2007.

“Memoria”, 1990-2010.

“Studia Theologia Catholica”, 1999.

“Transilvania Jurnal”, 1998.

“Verso”, 2006.

“Viața Creștină”, 1999.

“Xenopoliana”, 2001.

III. Lucrări de specialitate

1. Cărți

Andrei, Petre, *Sociologie generală*, ediția a IV-a, Polirom, Iași, 1997.

Applebaum, Anne, *Gulag. A History*, Anchor Books, New York, 2004.

Ardeleanu, George, *Nicolae Steinhardt. Monografie, antologie comentată, receptare critică*, Aula, Brașov, 2000.

Arendt, Hannah, *Eichmann in Jerusalem. A Report on the Banality of Evil*, Viking Press, New York, 1965.

Arendt, Hannah, *The Human Condition*, The University of Chicago Press, Chicago&London, 1998.

Arendt, Hannah, *The Origins of Totalitarianism*, Meridian Books, Cleveland and New York, 1962.

Augustin, Sfântul, *Confesiuni*, Nemira, București, 2003.

Bălan, Ion, *Regimul concentraționar din România 1945-1964*, Fundația Academia Civică, București, 2000.

Bennassar, Bartolome (coord.), *Inchiziția spaniolă. Secolele XV-XIX*, Editura Politică, București, 1983.

Caietele de la Rohia (II) N. Steinhardt în amintirea contemporanilor, Helvetica, Baia Mare, 2000.

Caietele de la Rohia (IV). Prin alții, în postumitate, Helvetica, Baia Mare, 2002.

Caillois, Roger, *Mitul și omul*, Nemira, București, 2000.

Cassirer, Ernst, *Mitul statului*, Institutul European, Iași, 2001.

Cesereanu, Ruxandra (coord.), *Comunism și represiune în România. Istoria tematică a unui fratricid național*, Polirom, Iași, 2006.

Cesereanu, Ruxandra, *Gulagul în conștiința românească. Memorialistica și literatura închisorilor și lagărelor comuniste*, Polirom, Iași, 2005.

Cesereanu, Ruxandra (coord.), *Imaginarul violent al românilor*, Humanitas, București, 2003.

Cesereanu, Ruxandra, *Panopticum. Tortura politică în secolul XX*, Institutul European, Iași, 2001.

Chartier, Roger, *Au bord de la falaise. L'histoire entre certitudes et inquiétude*, Albin Michel, Paris, 1998.

Chelcea, Septimiu (coord.), *Psihosociologie. Teorii, cercetări, aplicații*, Polirom, Iași, 2008.

Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain, *Dicționar de simboluri*, 3 volume, Artemis, București, 1994-1995.

Code of Canons of the Eastern Churches, Canon Law Society of America, Washington, D.C., 1992.

Conquest, Robert, *The Great Terror. A Reassessment*, Oxford University Press, New York, Oxford, 1991.

Conquest, Robert, *The Harvest of Sorrow. Soviet Collectivization and the Terror – Famine*, Oxford University Press, New York, 1987.

Constantin, Ticu, *Memoria autobiografică. Defnirea sau redefnirea propriei vieți*, Institutul European, Iași, 2004.

- Cordoș, Sanda, *Literatura între revoluție și reacțiune. Problema crizei în literatura română și rusă a secolului XX*, Biblioteca Apostrof, Cluj-Napoca, 2002.
- Cornea, Paul, *Regula jocului. Versantul colectiv al literaturii*, Eminescu, București, 1980.
- Costea, Ionuț, *Lazăr de la Rusca. Mitbiografia în comunism și postsocialism*, Argonaut, Cluj, 2008.
- Costea, Ionuț, Kiraly, Istvan, Radosav, Doru, *Fond secret. Fond "S" Special*, Dacia, Cluj, 1995.
- Coșeriu, Eugenio, *Introducere în lingvistică*, Echinox, Cluj, 1999.
- Cotruș, Aron, *Opere (I). Poezii. Sărbătoarea morții*, Minerva, București, 1999.
- Courtois, Stephane et alii, *The Black Book of Communism. Crimes. Terror. Repression*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, London, England, 2001.
- Curelaru, Mihai, *Reprezentări sociale*, Polirom, Iași, 2006.
- Darnton, Robert, *The Great Cat Massacre and other Episodes in French Cultural History*, Vintage Books, New York, 1985.
- Davis, Natalie Zemon, *Ficțiunea în documentele de arhivă. Istorisirile din cererile de grațiere și povestitorii lor în Franța secolului al XVI-lea*, Nemira, București, 2003.
- Deletant, Dennis, *Teroarea comunistă în România. Gheorghiu-Dej și statul polițienesc, 1948-1965*, Polirom, Iași, 2001.
- Delumeau, Jean, *Frica în Occident (secolele XIV-XVIII). O cetate asediată*, traducere, vol. I-II, Meridiane, București, 1986.
- Delumeau, Jean, *Liniștiți și ocrotiți. Sentimentul de securitate în Occidentul de altădată*, vol. I și II, Polirom, Iași, 2004-2005.
- Delumeau, Jean, *Mărturisirea și iertarea. Dificultățile confesiunii. Secolele XIII-XVIII*, Polirom, Iași, 1998.
- Delumeau, Jean, *Păcatul și frica. Culpabilizarea în Occident (secolele XIII-XVIII)*, vol. I, Polirom, Iași, 1997; vol II, Polirom, Iași, 1998.
- DeMause, Lloyd, *Foundations of Psychohistory*, Creative Roots, New York, 1982.
- Domenach, Jean-Marie, *Propaganda politică*, Institutul European, Iași, 2004.
- Dozier, Rush W., *Fear Itself. The Origin and Nature of the Powerful Emotion That Shapes Our Lives and Our World*, St. Martin's Griffin, New York, 1999.
- Eco, Umberto, *Limitele interpretării*, Pontica, Constanța, 1996.
- Ellul, Jacques, *Propaganda. The Formation of Men's Attitudes*, Vintage Books, New York, 1973.
- Foucault, Michel, *A supraveghea și a pedepsi. Nașterea închisorii*, Paralela 45, Pitești, 2005.
- Fromm, Erich, *Frica de libertate*, Teora, București, 1998.
- Graf, Alain, Le Bihan, Christine, *Lexic de filosofie*, Institutul European, Iași, 2000.
- Halbwachs, Maurice, *Memoria colectivă*, Institutul European, Iași, 2007.
- Halbwachs, Maurice, *On Collective Memory*, The University of Chicago Press, Chicago, 1992.
- Hăulică, Cristina, *Textul ca intertextualitate. Pornind de la Borges*, Eminescu, București, 1981.
- Ierunca, Virgil, *Fenomenul Pitești*, Humanitas, București, 1990.
- Jauss, Hans Robert, *Experiență estetică și hermeneutică literară*, Univers, București, 1983.
- Kapferer, Jean-Noel, *Zvonurile. Cel mai vechi mijloc de informare din lume*, Humanitas, București, 1993.
- Lakoff, George, *Women, Fire, and Dangerous Things. What Categories Reveal about the Mind*, The University of Chicago Press, Chicago, London, 1992.
- Lakoff, George, Johnson, Mark, *Metaphors We Live By*, The University of Chicago Press, Chicago, London, 2003.
- Laplanche, Jean, Pontalis, J-B., *Vocabularul psihanalizei*, Humanitas, București, 1994.
- Le Bon, Gustave, *Psihologia mulțimilor*, Anima, București, 1990.
- Lejeune, Philippe, *Pactul autobiografic*, Univers, București, 2000.
- Liebllich, Amia et alii, *Cercetarea narativă. Citire, analiză și interpretare*, Polirom, Iași, 2006.
- Marga, Delia, *Introducere în analiza discursului cu referire la istorie și sfera publică*, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2003.
- Maslow, Abraham H., *Motivație și personalitate*, Trei, București, 2007.
- Mărgineanu, Nicolae, *Psihologie și literatură*, Dacia, Cluj-Napoca, 2002.
- McLuhan, Marshall, *Texte esențiale*, Nemira & Co, București, 2006.
- Morar-Vulcu, Călin, *Republica își făurește oamenii. Construcția identităților politice în discursul oficial în România, 1948-1965*, Eikon, Cluj-Napoca, 2007.
- Mosso, Angelo, *Fear*, Longmans, Green, and Co., London New York and Bombay, 1896.
- Neculau, Adrian (coord.), *Psihologie socială. Aspecte contemporane*, Polirom, Iași, 1996.
- Neculau, Adrian (coord.), *Viața cotidiană în comunism*, Polirom, Iași, 2004.

- Neculau, Adrian, Ferreol, Gilles (coord.), *Minoritari, marginali, excluși*, Polirom, Iași, 1996.
- Nicoară, Toader, *Introducere în istoria mentalităților colective*, Cluj-Napoca, 1995.
- Nicoară, Toader, *Sentimentul de insecuritate în societatea românească la începuturile timpurilor moderne 1600-1830*, vol. I, Accent&Presa Universitară Clujeană, Cluj, 2002; vol II., Accent, Cluj, 2005.
- Oprea, Marius, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente 1949-1989*, Polirom, Iași, 2002.
- Oprea, Marius (coord.), *Securiștii partidului. Serviciul de Cadre al P.C.R. ca poliție politică. Studiu de caz: arhiva Comitetului Municipal de Partid Brașov*, Polirom, Iași, 2002.
- O`Sullivan, Tim et alii, *Concepte fundamentale din științele comunicării și studiile culturale*, Polirom, Iași, 2001.
- Pânzaru, Ioan, *Practici ale interpretării de text*, Polirom, Iași, 1999.
- Philipp, Barry S., *The Fear Factor. The Core of a Desperate Society*, I Corinthians XIII, Wimberley, 1998.
- Pipes, Richard, *The Russian Revolution*, Vintage Books, New York, 1991.
- Pop, Doru, *Obsesii sociale*, Institutul European, Iași, 1998.
- Pop, Ion (coord.), *Dicționar analitic de opere literare românești*, I-II, Casa Cărții de Știință, Cluj, 2007.
- Pop, Iulia, *Autobiografie și memorie personală ca sursă de reconstituire istorică a rezistenței anticomuniste din România*, Teză de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, 2008.
- Popoviciu, Liviu (coord.), *Visul. Probleme de fiziologie, psihologie și patologie*, Dacia, Cluj-Napoca, 1978.
- Quignard, Pascal, *Sexul și spaima*, Univers, București, 2000.
- Radosav, Doru, *Donbas. O istorie deportată*, Ravensburg, 1994.
- Radosav, Doru, *Semantica și hermeneutica textului istoric*, curs susținut la Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Istorie, în anul universitar 2008-2009.
- Radosav, Doru, *Sentimentul religios la români. O perspectivă istorică (sec. XVII-XX)*, Dacia, Cluj, 1997.
- Ranschburg, Jenő, *Frică, supărare, agresivitate*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1979.
- Ricoeur, Paul, *Memoria, istoria, uitarea*, Amarcord, Timișoara, 2001.
- Riemann, Fritz, *Formele fundamentale ale angoasei. Studiu de psihologie abisală*, Trei, București, 2005.
- Rimmon-Kenan, Shlomith, *Narrative Fiction: Contemporary Poetics*, Routledge, New York, 1999.
- Robin, Corey, *Frica. Istoria unei idei politice*, Vremea, București, 2009.
- Scott, George Ryley, *The History of Corporal Punishment*, Senate, London, 1996.
- Semantică și semiotică*, sub redacția I. Coteanu și Lucia Wald, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1981.
- Semantics. An Interdisciplinary Reader in Philosophy, Linguistics and Psychology*, edited by Danny D. Steinberg & Leon A. Jakobovits, Cambridge University Press, 1971.
- Simuț, Ion, *Incursiuni în literatura actuală*, Cogito, Oradea, 1994.
- Șchiopu, Ursula (coord.), *Dicționar Enciclopedic de Psihologie*, Babel, București, 1997.
- Steinhardt, Nicolae, *Cartea împărțirii*, Biblioteca Apostrof, Cluj, 1998.
- Steinhardt, Nicolae, *Critică la persoana întâi*, Dacia, Cluj-Napoca, 2001.
- Steinhardt, Nicolae, *Dăruind vei dobândi*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 1992.
- Steinhardt, Nicolae, *Drumul către isihie*, Dacia, Cluj-Napoca, 1999.
- Steinhardt, Nicolae, *Escală în timp și spațiu sau Dincoace și dincolo de texte*, Cartea Românească, București, 1987.
- Steinhardt, Nicolae, *Incertitudini literare*, Dacia, Cluj-Napoca, 1980.
- Steinhardt, Nicolae, *Ispita lecturii*, Dacia, Cluj-Napoca, 2000.
- Steinhardt, Nicolae, *Între viață și cărți*, Cartea Românească, București, 1976.
- Steinhardt, Nicolae, *Monologul polifonic*, Dacia, Cluj-Napoca, 2002.
- Steinhardt, Nicolae, *Primejdia mărturisirii. Convorbiri cu Ioan Pinteș*, Dacia, Cluj-Napoca, 2000.
- Steinhardt, Nicolae, *Prin alții spre sine*, Eminescu, București, 1988.
- Tănase, Stelian, *Anatomia mistificării 1944 – 1989*, Humanitas, București, 1997.
- Tănase, Stelian, *Elite și societate. Guvernarea Gheorghiu-Dej 1948-1965*, Humanitas, București, 2006.
- Tismăneanu, Vladimir, *Arheologia terorii*, Eminescu, București, 1992.
- Tismăneanu, Vladimir, *Fantoma lui Gheorghiu-Dej*, Univers, București, 1995.
- Tismăneanu, Vladimir, *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc*, Polirom, Iași, 2005.
- Todorov, Tzvetan, *Introducere în literatura fantastică*, Univers, București, 1973.
- Troncotă, Cristian, *Istoria Securității regimului comunist din România 1948-1964*, Editura Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2003.
- Tropp, Martin, *Images of Fear. How Horror Stories Helped Shape Modern Culture (1818-1918)*, McFarland & Company, Jefferson, North Carolina, 1999.
- Tudoran, Dorin, *Kakistocrația*, Arc, Chișinău, 1998.

- Van Cuilenburg, J.J., Scholten, O., Noomen, G.W., *Știința comunicării*, Humanitas, București, 1998.
- Vizental, Adriana, *From Semantic Meaning to Pragmatic Meaning. An Introduction to Semantics*, Editura Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2006.
- Vocabular de Teologie Biblică*, publicat sub conducerea lui Xavier Leon-Dufour, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București, București, 2001.
- Volkoff, Vladimir, *Tratat de dezinformare. De la Calul Troian la Internet*, Antet, București.
- Weart, Spencer R., *Nuclear Fear. A History of Images*, Harvard University Press, Cambridge, 1988.
- White, Hayden V., *The Content of the Form. Narrative Discourse and Historical Representation*, The Johns Hopkins University Press, Baltimore and London, 1990.
- Wurmbrand, Richard, *Marx și Satan*, Stephanus, București, 1994.
- Young, John Wesley, *Totalitarian Language. Orwell's Newspeak and its Nazi and Communist Antecedents*, University Press of Virginia, Charlottesville and London, 1991.
- Zlate, Mielu, *Introducere în psihologie*, Casa de Editură și Presă Șansa S.R.L., București, 1994.
- Zlate, Mielu, *Psihologia mecanismelor cognitive*, Polirom, Iași, 1999.

2. Articole

- Anisescu, Cristina, “Evidențele și arhivele Securității”, în Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, *“Partiturile” Securității. Directive, ordine, instrucțiuni (1947-1987)*, documente editate de Cristina Anisescu, Silviu B. Moldovan și Mirela Matiu, Nemira, București, 2007, pp. 44-81.
- Anton, Mioara, “<<Progresiști>> versus <<reacționari>>. Subordonarea intelectualilor. 1944-1955”, în Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, *Intelectuali români în arhivele comunismului*, Dan Cătănuș (coord.), Nemira & Co, București, 2006 pp. 13-43.
- Bartosek, Karel, “Central and Southeastern Europe”, în Courtois, Stephane et alii, *The Black Book of Communism. Crimes. Terror. Repression*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, London, England, 2001, pp. 394-456.
- Boca, Ioana, “Urmările mișcărilor studențești din toamna anului 1956”, în *Analele Sighet 8. Anii 1954-1960: Fluxurile și refluxurile stalinismului*, Fundația Academia Civică, București, 2000, pp. 656-666.
- Bozgan, Ovidiu, “Uniunea Sovietică: drama popoarelor deportate”, în *Dosarele istoriei*, an IV, nr. 11 (39), 1999, pp. 34-36.
- Carageani, Gheorghe, “N. Steinhardt, Diario della felicità: una presentatione” în *Caietele de la Rohia (II) N. Steinhardt în amintirea contemporanilor*, Helvetica, Baia Mare, 2000, pp. 158-172.
- Cătănuș, Dan, “Regimul comunist din România și problema intelectualității 1956-1965”, în Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, *Intelectuali români în arhivele comunismului*, Dan Cătănuș (coord.), Nemira & Co, București, 2006, pp. 45-73.
- Chelcea, Septimiu, “Oficializarea reprezentării private a propriei vieți. Studiu de caz: dosarul de cadre al unui profesor universitar, 1950-1965”, în Adrian Neculau (coord.), *Viața cotidiană în comunism*, Polirom, Iași, 2004, pp. 118-131.
- Chelcea, Septimiu, Zodieru, Alexandru, “Emoțiile – o construcție socială”, în Septimiu Chelcea (coord.), *Psihosociologie. Teorii, cercetări, aplicații*, Polirom, Iași, 2008, pp. 355-376.
- Cistelean, Alex., “Separație și supunere. Cazul Ianoși”, în *Verso*, anul I, nr. I, 10-23 mai 2006, pp. 16-17.
- Ciupea, Ioan, Todea, Stăncuța, “Represiune, sistem și regim penitenciar în România. 1945-1964”, în Cesereanu, Ruxandra (coord.), *Comunism și represiune în România. Istoria tematică a unui fratricid național*, Polirom, Iași, 2006, pp. 38-81.
- Clit, Radu, “Frica de zi cu zi”, în Adrian Neculau (coord.), *Viața cotidiană în comunism*, Polirom, Iași, 2004, pp. 59-70.
- Cordoș, Sanda, “Evadarea tăcută. 3000 de zile singură în închisorile din România”, în Ion Pop (coord.), *Dicționar analitic de opere literare românești*, I, Casa Cărții de Știință, Cluj, 2007, pp. 287-288.
- Cordoș, Sanda, “Jurnalul fericirii”, în Ion Pop (coord.), *Dicționar analitic de opere literare românești*, I, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007, pp. 482-483.
- Cordoș, Sanda, “Ostinato”, în Ion Pop (coord.), *Dicționar analitic de opere literare românești*, II, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007, pp. 718-720.
- Denize, Eugen, “Partidul și politica de represiune. Ședința Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din 19 noiembrie 1952”, în *Memoria*, 46, 1/2004, pp. 28-42.

- Dobrinu, Dorin, "Ocuparea legației R.P.R. din Berna și propaganda comunistă (februarie 1955)", în *Analele Sighet 8. Anii 1954-1960: Fluxurile și refluxurile stalinismului*, Fundația Academia Civică, București, 2000, pp. 963-976.
- Doise, Willem, Palmonari, Augusto, "Caracteristici ale reprezentărilor sociale", în Adrian Neculau (coord.), *Psihologie socială. Aspecte contemporane*, Polirom, Iași, 1996, pp. 23-33.
- Golopenția, Sanda, "Textele detenției", în *Analele Sighet 9. Anii 1961-1972: Țările Europei de Est, între speranțele reformei și realitatea stagnării*, Fundația Academia Civică, București, 2001, pp. 291-306.
- Grigorescu, Aurelian, "Reflectarea revoltei din Ungaria (În <<Scânteia>> – octombrie/noiembrie 1956)", în *Analele Sighet 8. Anii 1954-1960: Fluxurile și refluxurile stalinismului*, Fundația Academia Civică, București, 2000, pp. 612-616.
- Hodea, Iustin, "Din bucuriile și ispitele Părintelui Nicolae ca monah în mănăstirea Rohia", în *Caietele de la Rohia (II) N. Steinhardt în amintirea contemporanilor*, Helvetica, Baia Mare, 2000, pp. 43-53.
- Jela, Doina, "Aspecte ale restalinizării oglindite în presa din România", în *Analele Sighet 8. Anii 1954-1960: Fluxurile și refluxurile stalinismului*, Fundația Academia Civică, București, 2000, pp. 939-948.
- Mocanu, Marin Radu, "Forme și strategii de comunizare a societății românești (1949-1950)", în *Analele Sighet 7. Anii 1949-1953: mecanisme terorii*, Fundația Academia Civică, București, 1999, pp. 30-42.
- Moldovan, Silviu B., "<<Partiturile>> represiunii", în Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, "Partiturile" Securității. Directive, ordine, instrucțiuni (1947-1987), documente editate de Cristina Anisescu, Silviu B. Moldovan și Mirela Matiu, Nemira & Co, București, 2007, pp. 82-155.
- Morar-Vulcu, Călin, "Catolicismul în discursul oficial al B.O.R. în primii ani postbelici", în *Studia Theologia Catholica*, Anul XLIV, 2/1999, pp. 3-13.
- Morar-Vulcu, Călin, "<<Limba de lemn>> și cercetarea istorică", în *Arhivele Totalitarismului*, nr. 3-4/2004, pp. 149-166.
- Munteanu, Ioan, "Manifestația anticomunistă a studenților de la Timișoara din octombrie 1956. Semnificația politică națională", în *Analele Sighet 8. Anii 1954-1960: Fluxurile și refluxurile stalinismului*, Fundația Academia Civică, București, 2000, pp. 635-655.
- Muțiu, Caius, Stanca, Teodor, Baghiu, Aurel, "Mișcările studențești anticomuniste din octombrie 1956 din Timișoara, văzute și prezentate de inițiatorii și principalii organizatori", în *Analele Sighet 8. Anii 1954-1960: Fluxurile și refluxurile stalinismului*, Fundația Academia Civică, București, 2000, pp. 667-690.
- Năstase, Andreea, Olaru, Stejărel, "În perioada construirii socialismului, cadrele hotărâsc totul", în Marius Oprea (coord.), *Securității partidului. Serviciul de Cadre al P.C.R. ca poliție politică. Studiu de caz: arhiva Comitetului Municipal de Partid Brașov*, Polirom, Iași, 2002, pp. 80-94.
- Neculau, Adrian, "Context social și practici cotidiene – o rememorare", în Adrian Neculau (coord.), *Viața cotidiană în comunism*, Polirom, Iași, 2004, pp. 87-109.
- Neculau, Adrian, "Cum s-a construit o nouă identitate socială – o introducere", în Adrian Neculau (coord.), *Viața cotidiană în comunism*, Polirom, Iași, 2004, pp. 11-21.
- Neculau, Adrian, "Manipularea contextului și controlul reprezentărilor sociale", în Adrian Neculau (coord.), *Viața cotidiană în comunism*, Polirom, Iași, 2004, pp. 35-46.
- Neculau, Adrian, "Reprezentările sociale – dezvoltări actuale", în Adrian Neculau (coord.), *Psihologie socială. Aspecte contemporane*, Polirom, Iași, 1996, pp. 34-51.
- Oprea, Marius, "Mijloace de tortură ale Securității", în *Memoria*, 38, nr. 1/2002, pp. 16-24.
- Osgood, Charles E., "Where do sentences come from?", în *Semantics. An Interdisciplinary Reader in Philosophy, Linguistics and Psychology*, edited by Danny D. Steinberg & Leon A. Jakobovits, Cambridge University Press, 1971, pp. 497-529.
- Popescu, Adrian, "Omul interior", în *Caietele de la Rohia (II) N. Steinhardt în amintirea contemporanilor*, Helvetica, Baia Mare, 2000, pp. 141-143.
- Radosav, Doru, "Biografie și istorie (sec XX). Moș Ivănescu din Rusca", în *Anuarul de Istorie Orală I*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1998, pp. 37-71.
- Radosav, Doru, "Donbas – o istorie deportată (o tentativă de istorie orală)", în *Analele Sighet 2. Instaurarea comunismului - între rezistență și represiune*, Fundația Academia Civică, București, 1995, pp. 429-432.
- Ratesh, Nestor, "Impactul <<Europei Libere>> în România comunistă" în *Școala Memoriei 2003*, Fundația Academia Civică, București, 2003, pp. 461-475.

- Someșan, Maria, Iosifescu, Mircea, “Ecourile și consecințele Revoluției Maghiare din 1956 în universitățile din România”, în *Analele Sighet 8. Anii 1954-1960: Fluxurile și refluxurile stalinismului*, Fundația Academia Civică, București, 2000, pp. 617-634.
- Stan, Lavinia, “The American Debate Over Totalitarianism: Terror”, în *Arhivele Totalitarismului*, An III, Nr. 1/1995, pp. 57-63.
- Stan, Stoica, “Rolul rezervat presei scrise în aparatul de propagandă pentru colectivizarea agriculturii (perioada 1949-1950)”, în *Analele Sighet 7. Anii 1949-1953: mecanismele terorii*, Fundația Academia Civică, București, 1999, pp. 666-671.
- Țăranu, Liviu, “Direcția de cadre – organizare și atribuții”, în C.N.S.A.S., *Arhivele Securității I*, Pro Historia, București, 2002, pp. 152-159.
- Willcox, Gloria, “The Feeling Wheel: A Tool for Expanding Awareness of Emotions”, în *Journal of Christian Healing*, vol. 9, no. 1/Spring 1987, pp. 21-25.

3. Texte disponibile electronic

- Angelescu, Silvia, “Pădurea Babadag – câți copaci, atâția fugari!?” consultat online: http://www.memoria.ro/?location=view_article&id=974&page=0&from_name=cautare&from=bG9jYXRpb249c2VhemNoJmtleXdvcmlRzPjXN0ZXJK2d1bGEmeD0wJnk9MA%3D%3D, 10.01.2011.
- Bichescu, Dana et alii, “Long-term consequences of traumatic experiences: an assessment of former political detainees in Romania”, în *Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health* 2005, 1:17, consultat online: <http://www.cpementalhealth.com/content/1/1/17>, 31.01.2011.
- Boeree, C. George, “Personality Theories - Abraham Maslow (1908-1970)”, consultat online: <http://web.space.ship.edu/cgboer/maslow.html>, 7.01.2011.
- Centrul Phantasma, “Locurile memoriei”, consultat online: <http://www.phantasma.ro/dezbateri/masa/masa3.html>, 7.01.2011.
- Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, *Raport Final*, București, 2006, consultat online: http://www.presidency.ro/static/ordine/RAPORT_FINAL_CPADCR.pdf, 10.01.2011.
- Darwin, Charles, *The Expression of the Emotions in Man and Animals*, John Murray, London, 1872, consultat online: http://darwin-online.org.uk/pdf/1872_Expression_F1142.pdf, 24.01.2011.
- Delwiche, Aaron, “Fear”, consultat online: <http://www.propagandacritic.com/articles/ct.sa.fear.html>, 7.01.2011.
- Hiiemae, Reet, “Handling Collective Fear in Folklore”, consultat online: <http://www.folklore.ee/folklore/vol26/hiiemae.pdf>, 7.01.2011.
- Ivănescu, Sorin D., “Documentele Securității și cercetarea istorică”, în *Xenopoliana*, X, 2001, consultat online: <http://institutulxenopol.tripod.com/xenopoliana/arhiva/2001/pagini/6.htm>, 10.01.2011.
- Oprea, Marius, “O privire în interiorul aparatului de Securitate”, consultat online: http://crimelecomunismului.ro/pdf/ro/publicatii/aparatul_de_securitate.pdf, 3.02.2011.
- Pop, Doru, “Metodele calitative în cercetarea imaginilor”, consultat online: <http://www.phantasma.ro/dezbateri/text/text5.html>, 7.01.2011.
- Roosevelt, Franklin Delano, “The [Speech of] Four Freedoms”, consultat online: <http://americanrhetoric.com/speeches/fdrthefourfreedoms.htm>, 7.01.2011.